

спорту наявний значний арсенал засобів для впливу на координаційні якості учнів основної школи, але завданням сучасного педагога є пошук нових, цікавих для учнівської молоді видів фізичної діяльності та залучення школярів до занять фізичними вправами у позаурочний час. Впровадження у практику роботи шкіл нового ігрового виду спорту – флорболу повинно сприяти зацікавленості школярів до занять спортом, гармонійному фізичному розвитку та формуванню рухових навичок.

Перспектива подальших досліджень полягає у виявленні та теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов методики розвитку координаційних якостей учнів основної школи засобами флорболу у позаурочній роботі.

Література

1. Арефьев В.Г. Основы теории та методики физического воспитания: [підручник] / В.Г. Арефьев. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2011. – 368 с.
2. Быков А.В. Методические особенности начального обучения во флорболе: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / А.В. Быков; Санкт-Петербургский научно-исследовательский ин-т физической культуры. – Санкт-Петербург, 2007. – 212 с.
3. Volkov L.V. Teoriya i metodika detskogo i yunosheskogo sporta: uchebnik dlya studentov vuzov fizicheskoy kultury / L.V. Volkov. – K.: Olimpiyskaya lietratura, 2002. – 295 s.
4. Єдинак Г. А. Соматотипи і розвиток фізичних якостей дітей: монографія / Г. А. Єдинак, М. В. Зубаль, В. М. Мисів. – Кам'янець-Подільський: ПП «Видавництво «Оіум», 2011. – 280 с.
5. Kuramshin Y.F. Teoriya i metodika fizicheskoy kultury / Y.F. Kuramshin. – M.: Sovetskiy sport, 2010. – 320 s.
6. Kovalova N.V. Tehnologiya proektuvannya pozaklasnoi roboti starshoklasnikiv z flzichnogo vihovannya: Avtoref. dis....kand. nauk z flz. Vihovannya I sportu: 24.00.02 / N.V. Kovalova; Nats. un-t flzichnogo vihovannya I sportu Ukraini. – K., 2013. – 22 s.
7. Kolumbet O. M. Metodika rozvitku koordinatsiy nih zdibnostey studentiv vischih pedagogichnih navchalnih zakladiv u protsesi fizichnogo vihovannya: dis. .... d-ra ped. nauk: 13.00.02 / O. M. Kolumbet. – Chernigiv, 2015. – 525 s.
8. Krutsevich T. Y. Teoriya i metodika fizichnogo vihovannya: u 2-h t.: [pdruchnik dlya stud. VNZ] / za red. T. Y. Krutsevich: [per. z ros. L.K. Kozhevnikovoi]. – K: Olimpiyska literatura, 2012. – T. 2. – 368 s.
9. Kostyaev V. A. Letopis florbola: Metodicheskoe posobie, Arhangelsk, izd-vo PTU, 2001. – 20 s.
10. Eskelinen K. New official ball for World floorball Championships II Innbandy magazin, 2006. – № 6. – S. 99.

Білик В. Г.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА ПРИРОДНИЧО-НАУКОВУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Автор вказує, що в умовах сучасного етапу розвитку людства суспільна практика потребує великої кількості висококваліфікованих психологів, які будуть володіти не тільки професійними знаннями, а й уміння орієнтуватися в сучасних складних політичних, економічних та соціальних проблемах для успішного здійснення професійної діяльності. Це зумовлює, зазначає автор статті, необхідність удосконалення існуючої професійної підготовки майбутніх психологів.

В статті характеризуються сучасні погляди на природничо-наукову підготовку майбутніх психологів у вищих навчальних закладах. Автор зазначає, що саме природничо-наукові дисципліни мають необхідний потенціал для формування майбутніх психологів не лише як фахівців-психологів у вузькому розумінні, а і як всебічно розвинених, освічених, культурно багатих спеціалістів і тому, повинні займати чільне місце в удосконаленні професійної підготовки майбутніх психологів у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: природничо-наукова підготовка, майбутні психологи, професійна підготовка майбутніх психологів.

Билик В.Г. Современные взгляды на естественно-научную подготовку будущих психологов в высших учебных заведениях. Автор указывает, что в условиях современного этапа развития человечества общественная практика требует большого количества высококвалифицированных психологов, которые будут обладать не только профессиональными знаниями, но и умение ориентироваться в современных сложных политических, экономических и социальных проблемах для успешного осуществления профессиональной деятельности. Это вызывает, отмечает автор статьи, необходимость совершенствования существующей профессиональной подготовки будущих психологов.

В статье характеризуются современные взгляды на естественно-научную подготовку будущих психологов в высших учебных заведениях. Автор отмечает, что именно естественнонаучные дисциплины имеют необходимый потенциал для формирования будущих психологов не только как специалистов-психологов в узком понимании, но и как всесторонне развитых, образованных, культурно богатых специалистов и поэтому должны занимать соответствующее место в совершенствовании профессиональной подготовки будущих психологов в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: естественно-научная подготовка, будущие психологи, профессиональная подготовка будущих психологов.

Bilyk V.G. Modern views on natural science preparation of future psychologists in higher educational institutions.

It is stated in the article that at modern stage of human development, social practice needs a lot of highly qualified psychologists.

The author considers professional preparation as a complex integrated dynamic multilateral system that operates in accordance with the qualification requirements for future professionals.

The article states that nowadays requires from a psychologist specialist not only professional knowledge, but also the ability to understand current complex political, economic and social issues, insight that without the ability to analyze, predict and evaluate the impact

of their professional activities there can not be educational, developing, consultative, diagnostic and remedial work which is expected from a psychologist.

The author notes in the article that this requires the necessity to improve professional preparation of future psychologists in order not only to prepare them as professional psychologists, but also as a developed, educated, culturally rich professional.

It is characterized in the article modern views on natural science education of future psychologists in higher educational institutions in current education paradigm.

The author states that natural science disciplines contribute to the development of abstract thinking, imagination, creativity, independence, strong-willed organization, responsibility, discipline, impartiality, cognitive abilities of future psychologist, expanding their intellectual capabilities, spatial representation, creative activity, the author notes that natural science disciplines have the necessary potential to improve preparation of future psychologists in universities.

Key words: natural science preparation, future psychologists, professional preparation of future psychologists.

Вступ. Умови сьогодення, що характеризуються нестійкістю і кризовими явищами соціальної, економічної, екологічної та ідеологічної обстановки ставлять особливі вимоги до професіоналізму спеціалістів в галузі психології. Особлива увага приділяється компетентності, професійній майстерності та багатьом особистим якостям і спеціальним здібностям майбутніх психологів.

Підготовка майбутніх психологів, як зазначають Чепелева Н.В., Пов'якель Н.І. повинна включати світоглядний, професійний та особистісний рівні, спрямовані як на формування професійної свідомості, психологічної культури та професійно значущих особистісних якостей, так і на оволодіння відповідною системою знань, технологією практичної діяльності майбутнього психолога. [14, с. 35-41].

Але, традиційна система навчання, як зауважує Н.В. Чепелева, не забезпечує повною мірою формування професіонала-психолога, здатного на високому рівні виконувати різноманітні обов'язки, які постають перед ним у практичній діяльності [15, с. 242-249].

На сучасному етапі розвитку суспільства особливу значущість набувають природничо-наукові знання, особливо знання про безпеку життєдіяльності, екологію людини і ін.

Важливість природничо-наукової складової професійної підготовки, зокрема й психологів, знайшла своє відображення у Державній національній програмі „Освіта” (Україна ХХІ століття), де мова йде про оптимальне поєднання гуманітарної та природничо-математичної складових освіти, необхідність формування світоглядної, економічної, екологічної культури, важливість поєднання основ класичних фундаментальних дисциплін і сучасного розуміння закономірностей будови світу [4].

Формулювання мети дослідження. Визначені аспекти окреслюють *мету статті*, яка полягає у характеристиці сучасних поглядів на природничо-наукову підготовку майбутніх психологів у вищих навчальних закладах в умовах сучасної парадигми освіти.

Результати дослідження. Професійна підготовка психолога є складною цілісною багатосторонньою динамічною системою, яка функціонує відповідно до кваліфікаційних вимог, що пред'являються до майбутніх фахівців.

Особливості різних аспектів професійної підготовки психологів вивчали Матвієнко О.В., Затворнюк О.М., Бондар В.І., Митник О.Я., Шапошнікова А.С., Дубровіна І.В. та ін.

На думку Матвієнко О.В. та Затворнюк О.М. метою професійної підготовки психолога є: формування професійних якостей майбутніх психологів; оволодіння систематизованими знаннями, уміннями та навичками необхідними для професійної діяльності; формування готовності до професійної діяльності; опанування різними формами професійного самовдосконалення. [9, с. 215-220].

Бондар В.І., Митник О.Я., Шапошнікова А.С. в своїх наукових дослідженнях відзначають, що професійна підготовка психолога у ВНЗ представляє систему компетенцій та компетентностей, об'єднаних циклами гуманітарних, соціально-економічних, природничо-математичних, професійно-орієнтованих та практичних дисциплін, спецкурсів, курсових робіт, виконання наукових проектів фахового спрямування, тренінгів, різних видів практик: пропедевтично-ознайомлювальної, навчально-психологічної, фахово-виробничої, в яких формуються психодіагностична, психокорекційна, психоконсультативна компетенції майбутнього практикуючого психолога відповідно до навчальних планів бакалавра і магістра. [2, с. 5-19].

Дещо інший підхід до професійної підготовки психолога у вищому навчальному закладі пропонує І.В. Дубровіна. Науковець вважає, що авторам сучасних програм вищої освіти доцільніше було б більше враховувати, що високий професійний рівень практичного психолога передбачає не тільки безумовне знання психології і бездоганне володіння найрізноманітнішими психологічними техніками, методиками, діагностичними та іншими засобами, а й розвинений розум, загальну і психологічну культуру, духовний світ, моральний потенціал. Професіонал, наголошує автор, - це перш за все людина, яка виконує ту чи іншу роботу. Бути людиною, підкреслює дослідник, - головна складова будь-якої професії. Компетентність, продовжує автор, - звичайно, справа необхідна, але головне - сама людина, що володіє цими компетентностями. [5].

Перш за все, наголошує науковець, на посаді педагога-психолога в закладах освіти хочуть бачити розумну людину, яка вміє думати і замислюватися, сумніватися і приймати рішення, вона повинна володіти самостійністю мислення і різнобічною культурою думки. [5].

Для підтвердження своєї теорії І.В. Дубровіна цитує Г.М. Козинцева, який говорив своїм студентам: «Режисурі навчити неможливо. Тому я спробую навчити вас думати. А якщо вам вдасться оволодіти цей процес, то до всього іншого ви доберетеся самі, своїм власним розумом» [5].

Проведений аналіз науково-педагогічної літератури і дисертаційних досліджень показує, що сьогодення вимагає від висококваліфікованого фахівця - психолога не тільки професійних знань, а й уміння орієнтуватися в сучасних складних політичних, економічних і соціальних проблемах та розуміння того, що без здатності аналізувати, прогнозувати й оцінювати наслідки своєї професійної діяльності неможливе здійснення просвітницької, розвиваючої, консультативної, діагностичної та корекційної роботи якої очікують від психолога.

Це зумовлює необхідність удосконалення професійної підготовки майбутніх психологів з метою формування їх не лише як майбутніх спеціалістів-психологів у вузькому розумінні, а і як всебічно розвинених, освічених, культурно багатих спеціалістів.

На нашу думку, саме природничо-наукові дисципліни мають необхідний потенціал для розвитку у майбутніх психологів абстрактного мислення, творчої уяви, винахідливості, самостійності, вольової організації, відповідальності, дисциплінованості, неупередженості, пізнавальних здібностей, розширення інтелектуальних можливостей, просторового уявлення, творчої активності.

На думку Моторної Л.В. природничо-наукова підготовка, є основою для засвоєння спеціальних дисциплін, оволодіння професією, застосування природничо-наукових знань у майбутній професійній діяльності. Завданням природничо-наукової підготовки, зазначає дослідник, є формування системи фундаментальних природничо-наукових знань та умінь, що є основою для набуття професійних знань, умінь і навичок [10].

Шаміна С.В. вважає, що в процесі вивчення фундаментальних природничо-наукових дисциплін у студентів не тільки формуються відповідні знання, уміння та навички, а й природничо-наукове мислення, яке, на думку автора, є психологічним новоутворенням та розглядається як відтворення суб'єктом об'єктивного світу в поняттях, судженнях, умозаключеннях, в процесі реалізації теоретичної і практичної діяльності при вирішенні конкретних протиріч, проблем, задач [16].

Ознаки й властивості природничо-наукового мислення у своїх наукових дослідженнях виокремлює Н.Зверєва: 1) уміння спостерігати, аналізувати й пояснювати дані спостережень, відокремлювати істотні факти від несуттєвих; 2) уміння проводити експеримент, пояснювати й оформляти результати; 3) усвідомлення етапів циклу пізнання: дослідні факти – гіпотеза – експеримент – висновки й уміння здійснювати пошук на кожному етапі циклу; 4) розуміння структури теоретичних знань: побудова на основі дослідних даних теоретичної моделі, знаходження зв'язку між якісною й кількісною сторонами явищ, одержання висновків і наслідків, установлення меж застосовності; 5) уміння виділяти головне в складних явищах, відволікаючись від частки, аналізувати й узагальнювати матеріал; 6) оволодіння деякими загальними ідеями й принципами природничо-наукових знань; 7) усвідомлення методів наукового пізнання в природознавстві, їхнього співвідношення; 8) інтерес до того, як відбувається процес пізнання; 9) уміння розглядати явища й процеси у взаємозв'язку, розкривати сутність предметів і явищ, розглядати явища в протиріччях, що обумовлюють розвиток; 10) здатність розглядати об'єкт у розвитку, до усвідомлення протиріч, установлення причинно-наслідкових зв'язків; 11) творча активність, здатність до інтуїтивного пророкування й застосування знань у нових ситуаціях [6, с.80-81].

Білецька Г.А. стверджує, що, природничо-наукова підготовка: сприяє формуванню природничо-наукового світогляду, який є невід'ємною частиною загальнолюдської культури, дає людині уявлення про світ, у якому вона живе, про її місце і роль у цьому світі; забезпечує формування природничо-наукової компетентності; є основою для засвоєння дисциплін циклу професійної і практичної підготовки й оволодіння майбутньою професією; впливає на формування професійних якостей майбутнього фахівця, рівень його мобільності, конкурентоспроможності і затребуваності на ринку праці; формує поняття наукової методології та логіки сучасного дослідження, сприяє становленню таких особистісних якостей випускника, як креативність і критичність мислення. [1, с. 60-65].

Аналізуючи дослідження В. Кінельова, С. Матвєєвої, Ю.Триус, Н. Тализіної та ін. Свиридова С.В., відмічає, що природничо-наукова підготовка покликана забезпечити знання основних принципів і концепцій природознавства, що складають сучасну наукову картину світу; формування вмінь і навичок застосування набутих знань; формування системного підходу в навчально-пізнавальній, а в подальшому – й у професійній діяльності; формування цілісного погляду на навколишнє середовище та ін. [11, с. 61-66].

На предмети природничо-наукового циклу, зазначає Скрипка З. О., покладається основна відповідальність за формування у майбутніх фахівців єдиної картини світу як найважливішого елемента наукового світогляду [12, с. 15-17].

Науковці Ю.М. Краснобокий та І.А. Ткаченко вважають, що інтеграція природничо-наукових дисциплін дозволить розкрити у процесі навчання фундаментальну єдність «природа – людина – суспільство», значно посилить інтерес студентів до вивчення цього циклу дисциплін, дасть можливість інтенсифікувати навчальний процес і забезпечити високий рівень якості його результату [8, с. 83-89].

Л. Пуханова, Л. Нічуговська, О. Фастовець та ін. стверджує Свиридова С.В., зауважують, що якість природничо-наукової підготовки фахівців сьогодні не відповідає запитам сучасного ринку праці. Більшість молодих спеціалістів, зазначає дослідник, не мають необхідних знань та навичок професійної діяльності, що мають бути сформовані при вивченні природничо-наукових дисциплін [11, с. 61-66].

С.Є. Старостіна, аналізуючи стан природничо-наукової підготовки у вищих навчальних закладах виділяє основні причини її низької якості та їх наслідки: 1) збільшується розрив між досягненнями у розвитку природничих наук і рівнем ПНО, що може призвести до втрати конкурентоспроможності вітчизняної науки і техніки на світовому ринку; 2) відбувається втрата традицій природничо-наукової освіти, що призводить до низької якості природничо-наукової підготовки; 3) спостерігається падіння престижу природничо-наукової освіти і, як наслідок, відмічається зниження інтересу до природничих наук, відсутність мотивації студентів до вивчення природничих дисциплін [13, с. 76–77].

Причину невідповідності природничо-наукової підготовки запитам сьогодення Б.В. Гнеденко вбачає у методиці викладання дисциплін природничо-наукового циклу, а саме, у відсутності міжпредметних зв'язків з основною спеціальністю студента. За такої умови зазначає вчений, студенти не сприймають дисципліни природничо-наукового циклу як такі, що цілком необхідні для їх подальшої роботи. Тому зміст дисциплін засвоюється догматично, без розуміння можливостей застосування його у професійній діяльності [3, с. 11].

С.О. Касярум, розділяючи наукову думку Б.В. Гнеденка, зазначає, про певну відокремленість фундаментальних природничо-наукових дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців [7, с. 142]. та формулює основні причини такого явища, це: недостатній рівень професійної спрямованості при вивченні природничо-наукових дисциплін, оскільки студенти не розуміють значення природничо-наукових знань у подальшій професійній підготовці; відсутність у змісті природничо-наукових дисциплін задач прикладного характеру, які пов'язані із змістом майбутньої професійної діяльності; нерозробленість професійно спрямованих методик і рекомендацій з викладання природничо-наукових дисциплін; відсутність позитивної мотивації у студентів щодо оволодіння знаннями з фундаментальних природничо-наукових дисциплін [7, с. 142].

Здійснений аналіз наукових досліджень засвідчує, що проблема природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у вищих навчальних закладах досі не стала предметом системного вивчення.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. Стан природничо-наукової підготовки у вищих навчальних закладах висвітлено у працях багатьох дослідників.
2. Проведений аналіз науково-педагогічної літератури показує, що проблема природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у вищих навчальних закладах не стала предметом системного вивчення.
3. Природничо-наукові дисципліни мають необхідний потенціал для розвитку у майбутніх психологів абстрактного мислення, творчої уяви, винахідливості, самостійності, вольової організації, відповідальності, дисциплінованості, неупередженості, пізнавальних здібностей, розширення інтелектуальних можливостей, просторового уявлення, творчої активності.
4. Пошук шляхів удосконалення природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у вищих навчальних закладах відповідно до вимог сьогодення є важливим завданням педагогічної теорії і практики і становить перспективу наших подальших досліджень у цьому напрямі.

Література

1. Білецька Г. А. Природничо-наукова підготовка майбутніх екологів: сутність та стан проблеми у педагогічних дослідженнях / Г.А. Білецька // Вища освіта України : теорет. та наук.-метод. часопис. 2014. № 1. С. 6065.
2. Бондар В. І. Методологічні та психодідактичні засади підготовки практичного психолога в умовах університетської освіти / В. І. Бондар, О. Я. Митник, А. С. Шапошнікова // Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Сер. : Педагогічні та історичні науки. - 2013. - Вип. 113. - С. 5-19.
3. Гнеденко Б. В. І не тільки в біології / Б. В. Гнеденко // Вісник вищої школи. - 1985. - №10. - С.11.
4. Державна Національна програма „Освіта” (Україна ХХІ століття). - К.: Райдуга, 1994. - 61 с.
5. Дубровина І.В. О профессиональной подготовке практического психолога образования [Электронный ресурс] // Психологическая наука и образование psyedu.ru. 2012. № 1.
Режим доступа: http://psyjournals.ru/psyedu_ru/2012/n1/50750.
6. Зверева Н.М. Формирование естественнонаучного мышления школьников в процессе обучения физике: дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / Н. М. Зверева. - Горький, 1989. - 435 с.
7. Касярум С. О. Базові знання з природничо- наукових дисциплін як основа для професійної підготовки майбутніх фахівців інженерного профілю у вищій технічній школі / С. О. Касярум // Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки». - 2011. - Вип. 165. - С. 141-144.
8. Краснобокий Ю.М., Ткаченко А. Інтеграція природничо-наукових дисциплін у світлі компетентнісної парадигми освіти / Ю. М. Краснобокий, І. А. Ткаченко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць. Випуск VIII. - Кривий Ріг: Видавничий відділ КМІ, 2013. - С. 83-89.
9. Матвієнко О.В., Заворотнюк О.М. Професійна підготовка майбутніх психологів як психолого-педагогічна проблема [Електронний ресурс] / О. В. Матвієнко, О. М. Заворотнюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. - 2014. - Вип. 1(1). - С. 215-220. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhpr_2014_1\(1\)_41](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhpr_2014_1(1)_41).
10. Моторна Л. В. Професійна спрямованість навчання природничо-наукових дисциплін у підготовці молодших спеціалістів технічного профілю: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. В. Моторна. - Вінниця, 2012. - 29 с.
11. Свиридова С.В. Роль природничо-наукових дисциплін у процесі професійної підготовки фахівців сфери туризму / С.В. Свиридова // Вісник Луганського національного Університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Частина І. - 2011. - №14 (225). - С.61-66.
12. Skry'pko Z. A. Estestvennonauchnaya podgotovka uchashhy'xsya soy'al'no-gumany'tarnej napravlenosti' v sy'steme nachal'nogo professy'onal'nogo obrazovany'ya: avtoref. dy's. na soy'skany'e uch. stepeny' dokt. ped. nauk : specz. 13.00.02 «Teory'ya y' metody'ka obucheny'ya y' vosp'y'tany'ya (estestvoznany'e)» / Z. A. Skry'pko. - Tomsk. - 2008. - 40 s.
13. Starosty'na S. E. Estestvennonauchnoe obrazovany'e studentov gumany'tarnyx napravleny'j podgotovky' v uslovy'ях y'ntegracy'y' nauchnogo znany'ya : dy's. ... doktora ped. nauk : 13.00.08 /S. E. Starosty'na. - Chy'ta, 2011. - 472 s.
14. Chepelyeva N. V. Pov'yakel' N. I. Teorety'chne obg'runtuvannya modeli osoby'stosti prakty'chnogo psy'xologa / N.V. Chepelyeva, N.I. Pov'yakel' // Psy'xologiya: Zbirny'k naukovy'x prac'z' - Vy'p. 3. - K.: NPU im. Dragomanova, 1998. - S. 35-41.
15. Chepelyeva N. V. Osoby'stisna pidgotovka prakty'kuyuchogo psy'xologa // Osnovy' prakty'chnoyi psy'xologiyi: pidruchny'k. - K., 1999. - S. 242 - 249.
16. Shamy'na S. V. Formy'rovany'e estestvenno-nauchnogo myshleny'ya studentov v ramkax razly'chny'kh vary'antov y'ntegracy'y' soderzhany'ya fy'zy'cheskogo obrazovany'ya / S. V. Shamy'na // Y'ntegracy'ya obrazovany'ya. - 2011. #1.

Бобровник С.І., Мерзлікіна О. А.

Національний педагогічний імені М.П.Драгоманова, м. Київ

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВРОДЖЕНИМИ ВАДАМИ СЕРЦЯ ПІСЛЯ ОПЕРАЦІЇ НА САНАТОРНОМУ ЕТАПІ

У статті проведено дослідження щодо визначення та обґрунтування актуальності фізичної реабілітації дітей старшого шкільного віку з вродженими вадами серця після операції на санаторному етапі; визначено основні напрями фізичної реабілітації дітей старшого шкільного віку з вродженими вадами серця після операції на санаторному етапі.

Ключові слова: діти старшого шкільного віку, вроджені вади серця, фізична реабілітація, санаторний етап,